

2. VVT VČP ČSO V OKOLÍ KOPIDLNA

Čtvrtek, 1. červen 1995, 16.15 hod SELČ a "žlutý ďábel", jak je nazýván, Frantou Bártou, zánovní automobil jednatele VČP ČSO, opouští hranice Města Hradce Králové a vydává se na hvězdicovou jízdu západním směrem do oblasti konání 2. víkendového výzkumného tábora Východočeské pobočky České společnosti ornitologické. Osádka auta se chystá poklidnou jízdou projet trasu Hradec Králové - Kopidlno. Žďárek, Černý, Dohnal, a s nimi i "známej" skleněný otázkový provokatér PTÁK, "křišťálověj vejr", jsou připraveni zpestřit si cestu radovánkami na účet Miloše Marečka. Budou to takové dozvuky oslav letošních Marečkových padesátin. Marečkovi, zkušebnímu komisaři Klubu milovníků dálkových pohledů, budou pro změnu otázky kladený. Dnes bude zkoušen ptákológ Mareček!

Po cca 15 kilometrech jízdy přetínáme pomyslnou hranici místopisné oblasti. Vjíždíme do oblasti POCIDLINÍ. Zde je nutno zdůraznit, že se jedná o víceméně nový výraz. Na Královéhradecku málokdy a málokým používaný. V písemné podobě se objevil poprvé až letos, v roce vydání knihy - KUČA, K., 1995: Chlumecko a Novobydžovsko. Historie a architektonické památky Pociidliní. Kniha 1. BALUSTRÁDA Hradec Králové. Výraz lze ve shodě s autorem definovat následovně: Pociidliní - oblast okolo úseku Cidliny od Veselské Lhoty a Vysokého Veselí přes Smidary, Skřivany, Sloupno, Nový Bydžov, Chlumec nad Cidlinou, Lučice a Žiželice po Žehuň, k němuž se připojují dolní toky Javorky od Chomutic do Smidar a Bystrice od Kratonoh do Chlumce nad Cidlinou. Miloš odpoví na první otázku, která měla těsnou souvislost s tímto výrazem neznal. Ani na druhou, která se týkala založení známého rybníka Třesického. Téma třetí otázky se zdá osádce auta zajímavé a doporučuje jej k záznamu do hodnotícího textu průběhu VVT.

PTÁK: Osvětli výraz »Rudý sud« neboli »Rutvas«?

MAREČEK: Co to na mě pořád zkoušíte? Zase nevím!

ŽDÁREK: Miloši, odpověď na tuto otázku zní - Rudý sud (Rutvas), byl v minulosti největším rybníkem v Pociidliní a měl rozlohu snad až 700-800 ha. Nacházel se na hradištském panství a byl budován v letech 1492-97 (KUČA 1995).

Při průjezdu Chlumce nad Cidlinou vizuelně kontrolujeme tradiční hnízdo čápa bílého (*Ciconia ciconia*), i letos obsazeného, na komíně fabričky u Cidliny. Za zámek Karlova Koruna odbočujeme z hlavní silnice a naše cesta směřuje k západní hranici Pociidliní. Po deseti kilometrech jízdy nás vítá Vlkov nad Lesy. Lesy psáno s velkým L a ne s malým l, jak je uváděno v práci - SOUČEK, Z., 1994: Skokan zelený a jeho populace ve středních Čechách. Živa 43: 127-128. Černý zastavuje před svým "rodným" domem. Cestovatele však více upoutává rozlehlá dřevěná budova v těsném sousedství, postavená v biedermeierovském slohu. Lovecký zámeček je totiž zajímavý i z hlediska ornitolo-

gické historie, neboť se zde narodil prof. Octavian Farský, viz HUDEC, K., 1968: 75 let prof.dr.ing. Octaviana Farského. ŽIVA. 16: 181. Z výrazného návrší, na kterém se vesnička rozkládá, hledíme do polabské roviny, k lesnímu komplexu obory Kněžíčky, pod kterým se pak rozprostírá hladina Žehuňského rybníka, známého ornitologického království Lubora Urbánka a spol. Po návštěvě vlkovských rybníčků, kde však skokany zelené (*Rana kl. esculenta*) nenecháme, a po rozloučení s Černým sen. odjíždíme dál k cíli dnešní jízdy. V krajině pod kopcem dáváme řeč o mandelíciích hajních (*Coracias garrulus*) a dudcích chocholatých (*Upupa epops*). Hovor se stočil na historii výskytu těchto druhů tady v nedávné minulosti, tzn. cca před 30 roky. Byly také vyčerpány otázky pro Marečka. Celkem sedm otázek bylo položeno a Miloš sedmkrát dostal, po školsky řečeno: "za pět". Jako v mariáši voláno: »Sedm kulí v Sarajevu!« Myšleno Sarajevo historické, Sarajevo čtrnáctého roku 20. věku, Sarajevo doby Františka Ferdinanda, samozřejmě! Kdo vlastně říkal, že Mareček nehraje hazard? Před vesničkou Nový dostává Miloš od zbytku osádky auta výkupné za protřpěné radovánky. Tlustá kronika "jednoho hnutí" jej uspokojila natolik, že přestal být zcela "uražen". Začal v bichli listovat a chvílemi i číst, a to i bez brýlí! Opouštíme POCIDLINÍ.

Po několika kilometrech vjíždíme do Městce Králové. Dorazili jsme na hranici území, které bylo již východočeským ornitologům v souvislosti s VVT představeno (ČERNÝ, M., 1995: Přiblížení oblasti 2. VVT VČP ČSO v okolí Kopidlna. ZPRAVODAJ VČP ČSO 14: 16-19). Středočeské městečko pouze projíždíme. Čas nás tlačí! Z Městce Králové nemíříme však přímo do Dymokur, jak by velela logika nejkratší trasy k cíli. Chceme ještě "vychutnat" stojaté vodní plochy při cestě, a proto míříme k Vinicím. Za vesnicí pozorujeme na četných loužích v polích, dnes prvně, několik exemplářů čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*). Ptáka roku 1995. Posléze dorážíme na hráz Jakubského ryb., resp. ryb. Pustého. Zde stáčíme na severovýchod a vítá nás Vražda. Rybník u Nouzova. Za Nouzovem odbočujeme na západ a směřujeme k Nečasnému rybníku. Hladinám rybníků je věnován víceméně pouze letmý pohled. Víme, že se sem v průběhu VVT určité vrátíme. Spěcháme ke Kopidlnu. Při cestě ještě kontrolujeme hladinu ryb. Zrcadlo v Mlýnci. Krokem přejíždíme hráz a sledujeme dychtivě vodní hladinu. Pohled na zdejší "vodu" nás dosti udivuje. Nespátřujeme labutí "komoru", v minulosti opěvovanou dentistou Ouzkým. Nezdržujeme se a míříme k cíli trasy. Uprostřed vesnice Černý odbočuje z hlavní silnice a po místní komunikaci směřuje k nedalekému listnatému lesu. Po chvíli jízdy zastavuje a vydává rozkaz k výstupu z vozu. Zastavil na mostě přes tekoucí vodu. Při protahování znavených "koster" povídá stojícím: »Tak, Ptáci a Ptáku, toť řeka Mrlina! Ptáci, jsme v POMRLINÍ!« Tato věta Miloše Marečka definitivně doráží. Má evidentně dost! POCIDLINÍ okolo Chlumce nad Cidlinou a zde před Kopidlnem zase POMRLINÍ? Kroutí hlavou. S nastíněným problémem však zůstává sám. Nikdo nepřichází s vysvětlením. Nasedáme a odjíždíme do Kopidlna.

1.6.1995 - Příjezd do Kopidlna

Přijíždíme do Kopidlna a hledáme ubytovací základnu VVT. Hledáme, ale tak svérázným způsobem, že dojíždíme až na zdejší náměstí. Základna VVT byla nejspíše přehlédnuta. Otáčíme a vra-

címe se zpět. Na konec - začátek Kopidlno. Centra POMRLINÍ. Alespoň pro východočeské ornitology, účastníky letošního VVT. Konečně objevujeme obytnou. Po příchodu k budově ve svahu okamžitě registrujeme intenzivní "zpěv" samce cvrčilký zelené (*Locustella naevia*), který si vycvrčuje kdesi v podrostu zpusť-lého ovocného sadu za ní. Zaparkováváme a společně s dorazivším Karlem Broulíkem vyrazíme hledat po Kopidlnu již dojeté kolegy.

1.6.1995 - Ornitologické jednání v KINĚ - 1. díl

Je doba večere a proto jdeme hledat ornitology po stravovacích zařízeních. Pátrací akce byla fádni. V Kopidlně provozovala pouze jedna hospoda, v budově s nápisem KINO. Vcházíme, hlasitě zdravíme a zasedáme ke stolu v obrovitánském sále. Po příchodu hostinského dostáváme informaci o jídelním lístku. Víceméně velmi bohatém. Párek na 100 + 1 způsobů. Konáme objednávkou jídla a po konzumaci párků začíná proudit u stolu typická ornitologická debata. Dorážejí také další účastníci VVT, Martin Fejfar a chytač Mirek Jelínek, který ihned hlásí cvrčilkou zelenou. Společnost se culí. Tak toto již zná. A poměrně dlouho. Do "hlavního stanu" VVT přichází Ivan Kunstmüller. A po něm velká skupina kamarádů, Franta Bárta, Vláda Lemberk, Jirka Rejl, kopidlnský starosta Zbyněk Smolík, Míra Horák z Bíliny. Bárta přisedá k "velitelskému stolu" a podává report, co zajímavého z ornis dnes viděli. Přijeli totiž již dopoledne. Nadšeně mluví zejména o ryb. Kojetín. I výskyt potápek černokrkých (*Podiceps nigricollis*) kolegy na rybnících zaujal. Hovor u stolů proudí dál. Čas běží a první z nás začínají platit. Ráno se vstává. Jen Fejfar, jako by byl odpočat. Přisedá k Marečkovi a z ostra se Miloše táže: «Co takhle mariáš?» Miloš v dnešním dni již po několikáté zcela němí. A zbytek stolu - "jak bysmed". Mareček, a karban? Zajímavé! Miloš vrhá veškeré síly k tomu, aby Martina zradil od bláznivého nápadu. Daří se a můžeme odejít z KINA. Zítřka nás čeká provozování ornitologie. Milované ornitologie!

2.6.1995 - Výprava za ptáky do Českého ráje, rybníky u Ostružna

... Největší potíže jsme měli na rybnících Zrcadlo a Ostružno, tam labutě přelétávaly z jednoho na druhý rybník a museli jsme přesně určit stejný čas a dobu, sledovat přilet a odlet labutí, myslím, že nejvýše mohlo dojít + nebo - tolerance tři exemplářů Volče, datován dnem 29.VI.1980). Toto Ouzkého tvrzení inspirovalo královéhradecké ornitology při přípravě pátečního programu VVT. V roce zahájení nového cyklu sčítání labutě velké (*Cygnus olor*) v České republice se rozhodli již doma k návštěvě rybníků v okolí Jičína. S předstihem byl objednan i příjezd automobilu, který byl nabídnut k dispozici Okresním úřadem v Jičíně, sponzorem letošního víkendového výzkumného tábora východočeských ornitologů. Automobil přijíždí před ubytovnu na minutu přesně. Přiváží také pro nás zásilku výtisků mimořádného čísla Muzejních novin OMaG v Jičíně, které vyšlo letos v dubnu a je věnováno přírodě Jičínska. Zásilku s povděkem přijímáme a revanžujeme se tisky jak Východočeské pobočky ČSO, tak publikacemi České společnosti ornitologické. Krátce po osmé hodině nasedáme. Žďárka, Černého, Dohnala a Marečka doplňuje pak na poslední chvíli Martin Fejfar. Dal přednost naší společnosti před partou, která už odjela na ryb. Zrcadlo. V autě chválíme dopředu zvolenou dobu odjezdu. Liják, který vydatně skrápěl od půlnoci

Kopidlno, totiž ustal.

Naši první zastávkou je ryb. Dvorecký, východně od Jičína. Na vodní hladině rybníka, od jehož břehů lze spatřit zároveň výrazné krajinné dominanty okolí Rumcajsova města, homolovitě vrchy Zehín a Veliš, zaznamenáváme 20 nehnízdících exemplářů labutě velké + 1 pár se 3 šedými pull. Pěkný počinek na začátek. Dlouho se nezdržujeme a necháváme se odvézt do Ostružna, západně od Jičína.

Exkurzi po zdejších vodních plochách začínáme na přítoku ryb. Jíkavec. Zde zastihujeme na malém bezejmenném rybníčku, vzniklém po vyhrnutí bahna, a kde absentují porosty pro hnízdění, 2 ex. potápky malé (*Tachybaptus ruficollis*) s nápadnou vzájemnou náklonností. Na ryb. Jíkavec se setkáváme s prvními jedinci poláka chocholačky (*Aythya fuligula*). Pokračujeme dál. Kontrolujeme vypuštěný, již delší dobu, ryb. Vyplatil u Pazderny. Záznamů v terénním deníku přibývá. Pavel Žďárek zapisuje i zjištěný výskyt králíčka ohnivého (*Regulus ignicapillus*). Ale většina z nás začíná zjevně dostávat nostalgickou náladu. Jsme tady všichni. Žďárek, Černý, Dohnal, Mareček. Tak jako v květnu 1985, kdy jsme sem přijeli za hnízdícím vodoušem kropenatým (*Tringa ochropus*). Lokalita se nám jeví jakoby změněná. Nebo jsme zcela v zajetí nezapomenutelných vzpomínek? Ani hlasový projev vytrvalého samce kukačky obecné (*Cuculus canorus*) nás neprobouzí. Při přesunu krajinou si vybavujeme epizody z tehdejší návštěvy. Kupodivu si ještě mnohé pamatujeme. Zastavujeme často. Každý z aktérů přidává něco svého.

FEJFAR: Milane, poslouchám se zájmem Vaše vzpomínky na události z hnízdění vodouše kropenatého a přiznám se, že mnohé mně stále uniká. A to přesto, že jsem si práci pana předsedy VČP ČSO, kterou jsi citoval ve ZPRAVODAJI 14 - ŽDÁREK, P., 1987: K výskytu a hnízdění vodouše kropenatého (*Tringa ochropus* L.) v Čechách. Zpr. MOS, 45: 105-122 - pečlivě prostudoval. Jak to tehdy vlastně bylo? Jistě znáš bližší podrobnosti. Zavzpomínej, prosím!

ČERNÝ: Martine, to bude těžké! Jsem totiž pevně přesvědčen o tom, že Ing. Pavel Žďárek vše, co chtěl napsat, již napsal. A nejen v práci, kterou jsi vzpomněl. Ale i v dalších.

FEJFAR: Milane, přesto povídej, prosím!

ČERNÝ: Martine, tak aby byla dušička ukojena, a když ke všemu, tak pěkně prosíš, něco povím. Vyličím pouze průběh události, u kterých jsem byl. Bude to vyprávění, které je nutno zařadit do kategorie "psaní pro potomstvo", použije termínu Pavla Žďárka. Tak poslouchej!

Toho jara, roku 1985, nebyl Pavel Žďárek často mezi námi. Věděli jsme však, že pravidelně jezdí někde k Jičínu. A často. Za "ochropáči"! S přibývajícím jarem pak "šuškanda" mezi námi nabývala na rozměrech. Náznaky totiž signalizovaly, že se děje něco zvláštního. Zdálo se nám, že Žďárek je na stopě něčeho velkého a proto jsme trpělivě čekali na oznámení ornitologické novinky. A Pavel mlčel. Pouze ojediněle pustil "něco mála" mezi lid. Napětí se zvyšovalo. A pak to naráz přišlo. V úterý, dne

14. května. Štěstí stálo při mně, neboť jsem se novinu dozvěděl jako první z Hradečáků. Telefonicky. Ve 22.15 hod. Pavel mně zavolal ihned po příjezdu z Jičína. Rozehvěným hlasem hlásil nález hnízda se snůškou. Samozřejmě, že vodouše kropenatého. A snůška je ve hnízdě na stromě. Konečně. Pográtuloval jsem a pak už jen dlouho poslouchal. Vychutnával jsem s Pavlem nález hnízda.

Další důležitý telefonát proběhl opět v obligátní večerní době, ve čtvrtek 16. května. Pavel oznamoval čerstvé poznatky z lokality. Na základě zjištěných skutečností je nutné okamžitě jednat. Jde do tuhého! Snůška 3 vajec v hnízdě je totiž snůškou úplnou. Urychleně se musí provést kompletní dokumentace hnízdění. Okamžitě nabízím pomoc.

Páteční dopoledne pak bylo zcela ve znamení sestavování pracovní skupiny, která by o víkendů zabezpečila pomoc nálezci při fotografické dokumentaci hnízda.

V sobotu jsme dorazili, tzn. Dohnal, Mareček, já a fotograf Žďárek, na rybník Lhotecký v začínajícím dopoledni. Na místě samém jsme za pomoci domorodce z Pazderny, pana Krásky, dokonpletovali naše technické vybavení o skládací žebříček. Pavel naposledy kontroluje připravenost fotovýzbroje. Totéž dělá i zbytek výjezdní skupiny. Kontrolujeme pečlivě další fotoaparáty, které jsou určeny jako záložní. Pobyt u hnízda musí být krátký a kvalitní dokumentace musí být za každou cenu pořízena. Nesmí dojít k závadě na kameře. Kontrola skončila a z výchozího stanoviště rázně vyrazíme "do ohně", do hustníku na pokraji smíšeného lesa. S jakým výsledkem akce fotografické dokumentace hnízda se snůškou dopadla je dostatečně známo z literatury (ŽDÁREK 1987). Nalezli jsme pouze opuštěné hnízdo se zbytky vaječné skořápky. Pavlovo rozčarování bylo veliké. Zklamání bylo tuze mocné. A nejen Pavel byl zklamán. Smutek dolehl na celou skupinu. Velice obtížně jsme po chvíli absolutního mlčení probouzeli Pavla k zájmu o fotodokumentaci, alespoň nynějšího "torza" hnízdění. Za ticha v rychlosti proměříme opuštěné hnízdo i hnízdní strom. Fotografujeme. Ze všech stran, pod různými úhly. Materiálem nijak nešetříme. Snímek též doplňuje Pavlovu vzpomínanou práci, resp. i jeho novější práci (ŽDÁREK, P., 1992: Vodouš kropenatý hnízdí v Čechách. ŽIVA 40: 39-41). Ještě jeden moment mám navždy vryt do paměti. Stopařské umění Karla Dohnala v blízkém okolí hnízdního stromu. S pohybem po čtyřech neměl problémy. Spíše se plazil. Hbitě, výkonně a s potěšením. Byl to nakonec on, kdo objevil tragédii z období hnízdění, kdo našel první peříčko z nebohé vodouší samice. Dokončili jsme rekognoskaci místa a spěchali za Pavlem. Ten dlouhými "čapími" kroky čároval k rybníku. Pospíchal. Hledal vodouší rodinku. Nenašel ji však. Tvář měl zašmušilou. V duchu zcela určitě analyzoval průběh hnízdění. Nebylo nám do smíchu. Trpěli jsme s Pavlem. Absolvovali jsme tehdy i návštěvu Ostruženského rybníku. Neveselou. Takovou povinností, abychom neurazili širší území vodouší lokality.

Hovor se do našich řad vrátil až po opuštění území rozkládajícím se pod vrchem Velišem. Až v průběhu opožděného oběda v Milovicích. Zde jsme měli konečně možnost projevít obdiv nad mistrovským terénním výkonem Pavla. Vážili jsme si nabídnuté

možnosti prožít chvíle u hnízda vodouše kropenatého. I když jsme se dostavili o den později. Pomyslně jsme smekli a poklonili se. Společně jsme začali rozebírat jednotlivé detaily. Pavlovi však nebylo do zpěvu. Na výrazu jeho tváře bylo evidentně znát, že by byl nejraději sám a proto jsme sedánek ukončili a bez dlouhých řečí se přesunuli do Hradce Králové.

Veselí mezi nás přineslo teprve Pavlovo pozorování vodouší rodinky, kterou zde v podstatě poprvé spatřil až 26.5.1985. To bylo panečku radosti. Osobně si také velice považují spoluúčast na odchyťové akci, kterou Pavel zorganizoval 5. června. Z Hradec Králové jsme vyjeli, pod řízením Věry Lněničkové, v dusném odpoledni. V čase předbouřkovém. Bouře, provázená nebývale mohutným lijákem, nás pak potkala těsně před Jičínem. Vskutku neradostné vyhlídky úspěšného odchyty. Počasí však bylo při nás a náš příjezd na lokalitu byl již ve znamení zkomírajícího deště a prodírajícího se Slunce. Přival deště rázem přestal a my mohli vyrazit za přítomnosti pichlavých slunečních paprsků na kontrolu hnízdní lokality. Začátek obchůzky byl vůdcem směřován víceméně nostalgicky ke hnízdu. Na místě samém Pavel shrnuje dosavadní poznatky. Přijeli jsme však chytat starého vodouše, resp. mladé a proto vstupujeme do silně namoklého pobřežního rostlinného porostu. Pomalu prostupujeme býlím. Po vodouších stále ani stopa. Jen kapitální srnec, s lomozem a bekáním, vyrazil z houští před námi. Dal nám, co proto. Byť jen akusticky. Postupujeme stále dále. I přes opatrný pohyb vegetací, s ohledem na garderobu, vypadáme po krátké době, jako originální střihovští "vokurkový máčáci". Pohledy si vyměňujeme vnitřní pocity. Máme vůbec naději zde něco nalézt? Nebo spatřit? Neřku-li, něco chytit! Náhle se však porost prosvětluje a vcházíme do oka volné vodní hladiny uvnitř býlí. Věra, jaksi mimoděk koná netušený rychlý záběr pravou rukou. A hlásí. Mám! V ruce velmi jemně drží kuře vodouše kropenatého. »Devatenáctidenní!«, okamžitě praví Pavel. Odchycenec putuje bleskově do pytlíku. Rychle na "očku" stavíme rošádu z bahňákařských sítí. "Zadrátováno" je kvalitně. Odcházíme z porostu a míříme na "sucho" provést vážení, okroužkování, fotografování a měření úlovku. I tato trofej prošla tiskem (ŽDÁREK 1987).

Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*). Kresba Lubor Urbánek.

Daří se nám i dále. Při jedné z kontrol natažených sítí zjišťujeme chycení starého ptáka, otce před chvílí do ruky odchyceného mláďete. Procedura dokumentace se opakuje. Sítě sledujeme soustavně. Červnový den nabývá vrcholu. Začíná se smrákat. Budeme muset začít "balit". Rozprostřené, jednotlivě vyrážíme z "dokumentačního" stanoviště k odchytovému místu stáhnout sítě. A jak jsem se v nastalém šeru posunoval po pěšině v příbřežním travním porostu tu znenadání vedle mě něco spadlo. Jakoby odkudsi z "nebe". V travinách se něco hýbalo. Bleskurychle jsem svlékl košili a jemně přikryl "těleso". S napětím zajíždím pravou rukou pod "past". Šmátrám a šmátrám. Konečně držím "to něco" v ruce. Je to bahňák. Vodouš. Hvízdavými signály přivolaaní přátelé okamžitě kladou otázku: »Co se stalo?« Požádal jsem o svícení a zpoza zad pomalu přemísťuji do baterkového světla svůj úlovek. »Kropenáč!«, reagují příchozí. »Kde byl? Jak byl chycen?« Odpovídám: »Na zemi!« A hned dodávám: »A byl uloven "Na košilku"!« Začínáme studovat chyceného ptáka. Vodouš má již kroužek. Jedná se o mládě, které Věra odchytla dnes do ruky. Pavel chce znát novou metodu odchytu a proto vyzvídá: »Jak, "Na košilku"?« Podávám vysvětlení, které doprovázejí úsměvy přátel. Vodouše ukládáme do travin a odcházíme sbalit sítě. Cesta autem zpátky do Hradce Králové je veselá. Výprava se vydařila. Úspěchem bylo korunováno letošní Pavlovo úsilí. Ornitolog byl v maximální míře odměněn za cestování, za vodouši kropenatými.

ČERNÝ: Martine, postačuje?

FEJFAR: Stačí! Milane, moc děkuji.

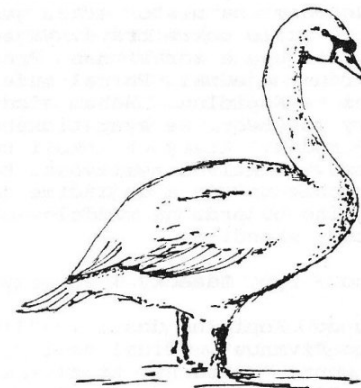
ČERNÝ: Nemáš zač!

Scházíme se a otevíráme řeč, jak dál. Silně namoklý vysoký travní porost nás odrazuje od pochodu k ryb. Lhoteckému příjmu trasou. Volíme fintu. Lhotecký zkontrolujeme raději z výšky. Z kopce, od ostruženského hřbitova. Razíme proto do Ostružna. Zde v solidním vesnickém obchůdku, poblíž mohutného dvouvěžového barokního kostela, dáváme svačinku, při které nezapomínáme na ornitologii. Jak stojíme před krámkem, tak registrujeme pohyby strak obecných (*Pica pica*) po vesnických zahradách, ba i dvorech. Pozorujeme i dlaska tlustozobého (*Coccothraustes coccothraustes*). Během hovoru docházíme k další významné osobnosti z historie české ornitologie, kterou můžeme zařadit do plejády osob, u nichž si letos připomínáme výročí. Kulatá, půlkulatá. Před stopětašedesáti roky se totiž v Jičíně narodil dr. Vladimír ŠÍR (1830–1899), autor Ptactva českého (1890), vydavatel Listů českého spolku pro ochranu ptactva v Praze (1880–84).

Čas nás popohání vpřed. Máme před sebou finálové sčítání labutí velkých na Ostruženském rybníku. Jdeme stejnou cestou, jako před deseti roky, v čase vodouším, a opět vzpomínáme. Polnička nás zavádí na severní stranu vyvýšeniny. Pod námi se v terénní depresi rozkládá ryb. Čeperka, který je však bez vody a podle vzrůstu vegetace, která pokrývá jeho dno, musí být vypuštěn již delší dobu. Lokalita však není bez ptáků. Postupně zjišťujeme rákosníka proužkovaného (*Acrocephalus scoenobaenus*), moudivláčka lužního (*Remiz pendulinus*), cvrčilku zelenou. Také tuhýk obecný (*Lanius collurio*) je spatřen. Věnujeme se též botanické činnosti. Svázek je přímo vstavačový. Po chvílce se

přehupujeme přes vrchol kopce a ryb. Ostruženský máme, jak na dlani. I tento rybník není letos "bájnou" komorou, shromaždištěm nehnízdících labutí. Situace se změnila. Od doby Ouzkého. Vodní hladina je zcela prosta bílých bodů. Kde jsou popisované přelety labutí mezi Ostružnem a Mlýncem? Patnáct let je patnáct let! Ale na straně druhé, do řádného termínu republikového sčítání druhu chybí ještě patnáct, šestnáct dnů! Neděláme na místě unáhlené závěry o stavu populace labutě velké. Raději počkáme na oficiální hlášení od místního zpravodaje Zbyňka Smolíka.

Vodní hladinu rybníka u hráze přece jen zdobí bílá barva. Kachní farma produkuje. »Turnus!«, okomentoval tuto skutečnost Pavel Žďárek. Když ne bílá, tak pak černá barva kraluje vodě Ostruženského rybníka. Exempláře lysky černé (*Fulica atra*) nelze ani solidně spočítat. Sestupujeme z kopce a pěšinou v louce lemující břeh rybníka kráčíme na další lokalitu. Louka není pokosená. Travní porost je vysoký, hustý a stále silně namočený. Při dosažení dělicí hráze mezi ryb. Ostruženským (31 ha) a ryb. Turecká (8 ha) nás připlouvá pozdravit ostruženský labuták. Tak alespoň jeden zástupce druhu doplňuje kvalitativní a kvantitativní pestrost společenstva vodních ptáků. Ujdeme po hrázi pár metrů a otevírá se nám pohled na vodní zrcadlo menšího rybníka. Pohled přináší překvapení. Na hnízdě v okraji rákosového porostu poblíž hráze stojí labuť. Ostruženský labuták zůstává v klidu. Jako bychom nebyli, jako by nepatřil s labutí z Turecké do páru. Po chvíli odplouvá do středu svého rybníka, zatímco labuť přešlapuje na hnízdě. Opouštíme labuť a přesouváme zájem na

Labuť velká (*Cygnus olor*). Kresba Lubor Urbánek.

další druhy vodních ptáků brázdících hladinu ryb. Turecká. Sympatický rybníček. U nejpočetněji zastoupeného druhu, kterým je kachna divoká (*Anas platyrhynchos*) překvapuje nepřítomnost mladé populace. Žádná kachna nevodí mladé. Z potápivých kachen je hojnější chocholačka, než polák velký (*Aythya ferina*). Martin Fejfar, dnes hlídač času, oznamuje zbytek doby do plánovaného odjezdu do Kopidlno. Musíme pomýšlet na další pochod. Loučíme

se s ryb. Turecká. Na konci hráze, pod rozložitým rozkvetlým tušalajovým keřem, vykvákovájí skokani. Pavel Žďárek se okamžitě přidává do konverzace. Úspěšně. Karel Dohnal pečlivě studuje zvukovou produkci obojživelníků, i Pavlovu, a řádně nahlas pronáší výsledek observace: »Pánové, tak toto jsou zelení! Skokani zelení!« Nikdo neprotestuje. Jsou prostě tady! Před kachní farmou potkáváme domorodce. Vznášíme dotaz ohledně hnízdění labutí. Získáváme následující odpověď: samice má 2 hnízda bez násady a tyto pravidelně střídá k vyseďování a postávání. Jedním dechem se shodujeme na rezultátu: »Začátečnice!« Míjíme objekt farmy a s radostí sledujeme akrobatické lety 2 čejek chocholatých nad rozbahněným lánem kukuřice. Na sběr "prdeláčů", tzn. kuřat čejek za účelem kroužkování, není s ohledem na nedostatek času a stav terénu pomysleno. Ani Miloš Mareček nemá zájem. On, který s potěšením sbíral kuřata tohoto bahňáka na polích kolem Roudničky, nemá zájem! Hned nato s potěšením "dáváme" do zorných úhlů dalekohledů několik po poli pobíhajících kulíků říčnických (*Charadrius dubius*). Končíme zde a spěcháme k ostruženskému hřbitovu, abychom mohli dokončit fintu a zkontrolovat letmo vodní hladinu a pobřežní porosty ryb. Lhoteckého. Těsně za hřbitovem, podél hřbitovní zdi, razíme do polí. Jdeme relativně po suchu. Po sto metrech máme rybník, jak na talíři. Hlásíme zapisovateli skupiny, Žďárkovi, pozorované druhy: volavka popeřlavá (*Ardea cinerea*), moták pochop (*Circus aeruginosus*), labuť velká, ... Fejfar podává aktuální zprávu o čase. Musíme končit. Dopřáváme očím poslední pohled na lesní partii na protějším břehu rybníka. Za uplynulé desetiletí dosti povyrostita. Loučíme se definitivně s lokalitou, kterou budeme vždycky spojovat s vodouší kropenatými. Vracíme se. Na hřbitově vyzvedáváme Dohnala. I v Ostružně si neodpustil studium nápisů na náhrobních kamenech. Před odchodem na místo srazu ještě pečlivě myjeme zablácené holínky ve stále mokré trávě. Najednou přijíždí auto. Zastavuje. Řidič vystupuje a zdraví nás. Pracovník OÚ Jičín nás poznal, ač s námi ráno nejednal. Poznal muže terénu. Zdárně nasedáme a vyjíždíme ke Kopidlnu. Během jízdy se v kabině auta rozproudil zajímavý rozhovor. Ze sympatického řidiče se "vyklubal" rožďalovický rodák, který v okolí rodného městečka po dlouhou dobu provozoval aktivně myslivost. Získáváme zajímavé informace. Cesta rychle uběhla a dojíždíme do Kopidlna. Domlouváme termín zítřejšího odjezdu na rožďalovické rybníky a loučíme se. Jičínská etapa skončila.

2.6.1995 - Kopidlno - ryb. Zámecký + zámecký park

Po příjezdu do Kopidlna dostali "Jičiňáci" ukrutánskou chuť na kus teplého "žvance". Přidal se i Franta Bárta. Hladovci však nacházejí pouze cukrárnu, která samozřejmě nemůže plně uspokojit chuť. Káva, čaj, grog. Bohatý sortiment "teplé kuchyně"! I na cukrovinky došlo, i když nebyl Tomáš Diviš ještě mezi námi. KINO otevírá až v 16 hodin a tak se jde do parku. Do zámeckého. A hned po vstupu do parku, rozlohou 6,7 ha patřícího mezi střední na Jičínku, bylo na boční větvi mohutného "červeného" buku nad cestičkou, v blízkosti kopidlnského zámku, objeveno hnízdo kosa černého (*Turdus merula*) s tvrdě zasednutou samicí. Skupinu ornitologů však více láká Zámecký rybník, který je letos bohužel vypuštěn. Na zbytku vodní hladiny pozorujeme 4 malé pull. kachny divoké, bohužel bez kachny, nad vodou krouží pouze několik racků chechtavých (*Larus ridibundus*). Na bah-

nitým rybničním dnu objevujeme několik párů kulíka říčnického. Při chůzi po hrázi rybníku začínáme rozvíjet debatu o příštím ročníku VVT v Železných horách. Ten již bude postaven na nové koncepci. Pakliže minulé, ale i letošní, byly ve znamení inventarizace avifauny určitého území, tak v roce 1996 bude preferována detailní inventarizace vybraných ptačích druhů. Diskusi uzavíráme konstatováním, že po organizační stránce je už nyní 3. VVT VČP ČSO připraven. Budou eliminovány i drobné organizační "mouchy" provázející tábory uskutečněné. Opuštíme rybník a vcházíme do areálu parku. Je na co koukat! Ornitologové začínají dendrologovat. S častými zastaveními v putování provázené kocháním se nádhernými stromy a keři docházíme do cípu parku. Zde nalézáme na komínu kotelny hospodářského traktu obsazené hnízdo čápa bílého. Hnízdo je postaveno na komínu moderní hranaté konstrukci. Letmý pohled na hodinky nás uklidňuje. Doba otevření KINA se přiblížila. Nespěcháme však. Dopřáváme ještě očím možnost polahodit se rostlinstvem v zámeckém skleníku. Procházkový okruh pomalu končíme zaznamenáním hnízdění lejska šedého (*Muscicapa striata*), v tak nějak atypickém prostředí, v prostředí cizokrajných popínavých keřů. Když docházíme ke "kosímu" buku ozývá se v nás ornitologická vášen. V okamžiku je s maximálním ohleduplností stažena větev, na které je postaveno hnízdo, a zde zjišťujeme úplnou snůšku. Následuje poznenáhle uvolňování větve do původní polohy a odchod z parku.

2.6.1995 - Ornitologické jednání v KINĚ - 2. díl

Pozdní oběd v "párkovém duchu" odbýváme rychle. Spěcháme na ubytovnu za dalšími účastníky VVT. I za Tomášem Divišem. Ten možná přiveze tlačenkou. Franta Bárta má pak spadenou na odchycení samce cvrčilkou. Odchod z KINA je ve znamení setkání s kluky, kteří operovali na ryb. Zrcadlo v Mlýnci. Lubor Urbánek informuje jednatele VČP ČSO o průběhu dne. Oznamuje výsledek sčítání labutí velkých na ryb. Zrcadlo. Výsledek je negativní. Rybník je bez labutí. Doráží i očekávaný Pavel Kverek. Po přivítání okamžitě naráží na Bártův zámysl. Má různé poznámky k jeho pokusu o odchyt cvrčilky zelené. Při cestě do KINA potkal rychlejší Černého kolegy a tudíž ví, jaká akce se bude ve stromovce odehrávat. Černý Kverka vyslechl a vyrazí za svými spolustolovníky na ubytovnu.

2.6.1995 - Ubytovna, základna 2. VVT VČP ČSO

Ubytovna přivítala i zbytek přihlášených účastníků VVT, které neodradilo od účasti ani panující nevalné počasí. Přijel Tomáš Bělka se synem Ondrou a s nimi Jirka Zajíc. Dojel i Tomáš Diviš a dovezl očekávanou tlačenkou. Co by to ostatně bylo za akci Hradečáků, kdyby nebyla k jídlu, alespoň jednou, tlačenka, s octem, pepřem a cibulí? Bárta je vidět v plné práci ve svahu. Síť natáhl. Odborníci přes jídlo připravují "chutovku". Žďárek krájí předpisově silné krajice chleba. Krajíc co krajíc, co se tloušťky týče. Diviš si nepřipouští při plátkování výrobku z masa s tloušťkou velké problémy. Raději tlustší plátek, než tenčí. Karel Dohnal, uznávaný kuchař, slzí nad cibulí. Vyhlášený nástup k jídlu popohnal Bártu k přemýšlení. Odchyt předčasné končí a spěchá za ostatními ke stolu. Po skončení hodování přicházejí na pořad jednání opětovně hovory o ornitologii. Řeči vedeme až do ohlášení společného odchodu do kulturního centra

Kopidlno.

2.6.1995 - Ornitologické jednání v KINĚ - 3. díl

Jak už to bývá na ornitologických akcích zvykem, s nastalým večerem se sešli všichni účastníci VVT na společné poradě. Zde v Kopidlně pro změnu opět v KINĚ. Večeře proběhla ještě odděleně. Pak dochází ke zvětšení největšího stolu v sále a ke kumulaci východočeských ornitologů. "Sešoupli" se k sobě. Mají k sobě blíž. Hovory a meditace začínají. Posléze dochází i na jednatelem VČP ČSO přinesený pytlík na ptáky. Černý žádá Pavla Kverka o "vytažení" odchyceného ptáka z pytlíku. Pavel se krouťtí, ačkoliv dostal plnou důvěru a kamarádi mu zcela věří. Po kratším přemlouvání nakonec pytlík přebírá. Chvilí jej okukuje. Pak rázně zaloví. Vtom okamžiku si, ale Karel Dohnal, neodpouští lakonickou poznámku: »Dej s bacha, aby tam nebyl jau - jau!« Kverek vystřeštuje oči. Jen několik z přítomných je v tomto okamžiku zcela v obraze. Vědí na co Karel naráží. Dojate vzpomínají na pracovní ornitologickou konferenci BORDER '92 v Krkonoších, na které ing. Petr Jech, ornitolog z Prahy, přednesl instruktážní přednášku s názvem: Bezpečne vyberanie slávikov z vrecák pred ich obruckovaním. Mezitím Pavel konečně dokončil práci v pytlíku a vytáhl PTÁKA. Skleněného! Je šokován a praví: »A já myslel, že je to s tím, Ptákem, pouze váš hec! A vy ho opravdu máte! Opravdového!« Stůl burácí. PTÁK je stažen na stůl a Karel musí osvětlovat význam použitého výrazu jau - jau. Povídá: "Stalo se to onehdá na ornitologické výpravě na východním Slovensku. Petr měl v ten den DVT, tzn. že celý den kroužkoval pouze on. Jen on sám! Zbytek kroužkovatelů měl k ruce. Obsluhovali jsme síť a nosili "dévěťákoj" pytlíky s ptáky. Měl pokaždé radost, když byl přinesen dostatek pytlíků s opeřeným obsahem. Při každé nové dodávce neopomněl položit otázku: »Co jsi přinesl?« Už si nevzpomínám, kdo měl ten nápad! Nebo, že by to nebyl nápad, ale pouze náhoda? Je vlastně jedno, jak to tehdy bylo! Prostě stalo se následující. Byla ukončena další runda kontrol sítí. Odchycení ptáci byli v pytlících do-neseni do tábora. Petr ukazuje na jeden z pytlíků a hádá: »Je tam slávik, slávik obyčejný?« Přítomní mlčí. Petr bere tuto skutečnost jako souhlas. Bere pytlík do levé ruky a těší se na kroužkování slavíka. Připravuje si kroužek, kleště a začíná s povolováním zatažení pytlíku. Tato operace trvá dlouho. Jako vždycky! Konečně je ruka vražena dovnitř pytlíku. A najednou se to stalo. Petr začal křičet: »Jau, jau! To není slávik, ale tuhýk!« Rychlost s jakou vylétla Petrova ruka z pytlíku byla obdivuhodná. Začal být provozován i tanec. A křik: »Jau, jau!« Zraněnou masitou ruku, "masákem", si Petr bedlivě a dlouho prohlíží, s bolestí výrazem ve tváři. Stále nařiká: »Slávik, jau - jau!« Tak tedy získal tuhýk obecný další z pojmenování. Stolovníci zapřádají hovory. Reči se točí samozřejmě o ptácích. Probírají se snad všechny disciplíny ornitologie. Dochází i na činnost VČ. pobočky. Černý s Dohnalem informují o uskutečněných návštěvách v Třebechovicích pod Orebem, u Jiřího Prášila. Mluví se o supervelkém otevření Prášilových "pokladů". Nastává chvilě vzpomínka na významné české ornitology. Reč se stáčí i na podzimní konferenci VČP ČSO v České Skalici. Milan Černý komentuje přinesené kopie dopisů z pozůstalosti ing. Otty Kadlece. Předbílá událostem a dává do "placu" myšlenku o vhodnosti založení pracovní skupiny, která by se zabývala

novou ornitologickou disciplínou - rekonstrukční "archeologií" lokalit. A hned nato tasí z desek již připravenou zakládací listinu pracovní skupiny pro výzkum avifauny ryb. Bukovina, k.ú. Bukovina, okr. Pardubice. Dává ji kolovat a vyzývá přítomné k podpisu. Tak říkajíc, k upsání se. Přítomní váhají. Teprve slova jednatele pronesená v duchu mámení - nebojte se, ke spolupráci budou samozřejmě vyzváni všichni členové VČP ČSO - přinašeji uklidnění do řad přítomných a podpisů přibývá. Dodepsali všichni a "prezenčka" letošního VVT dostala svéráznou podobu.

VÝCHODOČESKÁ POBOČKA ČESKÉ SPOLEČNOSTI ORNITOLOGICKÉ

P.O.BOX 24, 500 06 Hradec Králové

ZAKLÁDACÍ LISTINA

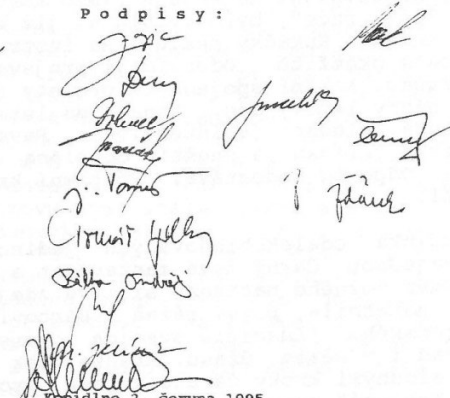
PRACOVNÍ SKUPINY PRO VÝZKUM AVIFAUNY

ryb. Bukovina, k.ú. Bukovina, okr. Pardubice

Níže podepsaní zakládají pracovní skupinu za účelem zpracování avifauny ryb. Bukovina, k.ú. Bukovina, okr. Pardubice. Za výhledový realizační výstup činnosti si pracovní skupina klade vydání ornitologické práce o tomto krajiněm výtvaru. Podmínkou členství v pracovní skupině je aktivní práce dle možnosti každého jedince. Sbor činovníků bude vytvořen ihned po zakládacím aktu.

Podpisy:

Martin Paffar

Kopidlno 2. června 1995

Podpisová akce skončila a rozhovory dokola stolu pokračují. Mluví se o ochraně ptáků, o průběhu letošního jara, o životě a tak různě. Černý vyhledává na stole jeden z "Kadlecových" dopisů. Dopis tehdejšího dětenického lesmistra Jana Staňka, onoho anonyma v dopisu O. Kadlece adresovaného Jiřímu Prášilovi

(ČERNÝ l.c.). Do bujaré atmosféry cituje: ... Jako zajímavost pozoroval jsem na malém rybníčku Klobouček celoročně modráka severního (pár). Nyní přetahuje na velký rybník... (dopis J. Staňka, z Brodku u Dětenic, Ing. O. Kadlecovi, datován dnem 18.VIII.1940). Doba pokročila, ráno se vstává a proto jednatel VČP ČSO rázně velí: »Vztyk!«, »Pozor!« a čte denní rozkaz na příští den:

»Sraz, všech, zítra ráno v 9.00 hod na hrázi Bučického!«

3.6.1995 - Zastávka na Bučickém rybníku a rybníku Pařízek

Krásné sobotní ráno. Obloha vymetená, bez mráčku. Teplota vzduchu, tak akorát pro terénní práci. Počasí ideální. Zcela jiné, než jaké panovalo v předešlých dnech. Ještě pár minut před dohodnutou nultou hodinou velitelského času se všichni účastníci 2. VVT VČP ČSO shromáždili pod mohutnou hrází Bučického rybníka. Porada o dalším postupu akce byla krátká. Loukou při Bučickém rybníku se přesuneme na hráz ryb. Pařízek. Náš rozhod doprovází produkce "hudebního tělesa", tvořeného několika samci slavíka obecného (*Luscinia megarhynchos*). Loučíme se s Bělkou sen., Bělkou jun. a Jirkou Zajícem, kteří odjíždějí na Jabkenické rybníky a odrážíme úzkou stezkou ve svahu nad vodní hladinou rybníka směrem k louce.

I zde není travní porost posečen. Kukačky kukají o sto šest. Přelétávají podél hraniční stěny blízké dubiny, z jednoho konce louky na druhý. Pochoďující obdivují habitus louky. Také rybníční rákosový porost získává kladné hodnocení. Amatérští ornitologové začínají "botanizovat". Kukající kukačky vyprovokovaly Pavla Žďárka ke složení "dlaňového instrumentu". Ladění vábníčky, nejlevnější na trhu s tímto sortimentem a v podstatě, kdykoliv "při ruce", bylo rychlé a již brzo se line do okolí Žďárkovo kukání. Kukačky reagují na instrumentální hudební projev vábitele okamžitě. Odpovídají projevem vokálním. Dostávají se do transu. Kukání spojené s přelety získává na intenzitě. Není to běžný letový den. Konají se letecké manévry. Kukačky hledají soka. Hledání je intenzivní. Pavel se rozhlíží a hledá vůkol Mirka Jelínka a pouští do pléna otázku: »Kde je, proč nechytá?« Odpověď nedostává. Přítomní krčí rameny. A kukačky kukají dál.

Skupinka odalekohledovaných jedinců prostupuje pomalu loukou. Najednou Černý dává zastavovat a pravou paží vytyčuje rámcově směr možného natažení sítí ve zdejších rozvolněném rákosí. »Fando natáhni!«, praví rázně k Bártovi. Na slavíka modráčka středoevropského (*Luscinia svecica cyanecula*)! Parta chvilku stojí, snad i v němém úžasu. Franta však neváhá. Sundává batoh ze zad a dlouhými kroky čáruje k lesu. Pro klacky. Agilní ornitolog z "Krtinců" zůstává na místě sám a zbytek družiny dokončuje v poklidu přesun travnatým porostem na okraj dubiny.

Lesní cestou, při které se i trochu "dendrologuje", dorážíme na hráz rybníka Pařízek, kde jsme uvítání ohlušujícím koncertem maxiorchestru skokanů skřehotavých (*Rana ridibunda*). Na vodní hladině rybníka pozorujeme vývodek páru lysek černých. Registrujeme též rodinu potápky malé s mláďaty. Slunce začíná

připalovat. Vzduch se od rána oteplil. V průběhu sledování avifauny rybníka dochází Lubor Urbánek společně s dalšími kolegy. Došel i Pavel Kverek a hned je zvědav. Co je nového? Černý jej informuje o odchytovém záměru. O pokusu odchytit na Bučickém modráčka. Pavel je tímto strohým oznámením přímo šokován, přímo omráčen a okamžitě pronáší: »Mám žížeň, jak nemocnej osel!« Snad i horko mohlo iniciovat tento hovorový projev. Těžko říci! Události příští snad ukáží více. Modrák, a tady? Pavel kroutí hlavou a začíná se už typicky hrabalovsky rozpalovat - má k tomu ostatně jako umělecký kovář blízko. Oheň miluje! Vždyť údajně nosí i zápalky stále u sebe, ačkoliv je nekuřák. Modráky zná, může dlouze vyprávět! Východočeským ornitologům je ostatně povědomá práce - KVEREK, P., 1992: Slavík modráček středoevropský (*Luscinia svecica cyanecula*) na úpatí Českého ráje. PANURUS 4: 73-76. Pavel se zde na rybníční hrázi, alespoň pro některé bahňákaře významného, uvolňuje. Chytá tempo a vypráví. Má ostatně o čem. A vypráví! Hlásí všem: »Já už mám teď po sezóně, pro mě teď pracuje čas!« Proč nevěřit, jistě ví o čem mluví! »A výsledky dám Vám, Východočechům!« - v pohodě oznamuje a mluví dál. Černý se na něho s údivem podívá. Kverek náhle, i přes intenzivní opálení obličej, evidentně bledne a rychle se opravuje: »Dám je nám, vždyť jsem Váš!« Po tomto výkonu toho má, Tomáš Diviš, tak říkajíc, dost a pronáší vespolek: »To je, ale komik! Chtělo by to natočit na video!« Debata ve větší odchytu modráčka, která probíhá na hrázi - chvílemi ostrá, chvílemi mírná, vzápětí vážná, a pak zase ironická - rozpumpovává Mirka Jelínka. Nervově nevydržel a závazně prohlašuje: »Když se ten modrák chytí, tak zaplatím hospodu!« A vedle stojící Kverek, s úděsným šklebem ve tváři, mezi zuby usrkává: »A já, Ti na to přidám!«

Na hrázi se mezitím rozproudil hovor o zdejších hnízdění vodouše kropenatého, před více než dvaceti lety. Pavel Žďárek přidává čerstvé informace o letošních poznatcích z výskytu tohoto druhu na Třeboňsku. Ornitologové registrují i střízlíka obecného (*Troglodytes troglodytes*), pěvušku modrou (*Prunella modularis*). Zjištěné druhy jsou zaznamenány a Lubor Urbánek nastiňuje možnosti dalšího postupu ornitologického průzkumu oblasti. Po analýze možností - kam dál - se rozhodujeme k přesunu na Pilský rybník u Brodku. Před tím však ještě musíme zvednout z rákosí Frantu Bártu. Otáčíme a pomalu míříme k odchytovému místu. Kverkovu mysl stále zaměstnává myšlenka odchytu modráka zde, na Bučickém. Slovně útočí na Černého. Salvou! »Milane, nedej se!« Tuto větu lze vyčíst v zářivých očích ostatních. Baví se! Napadený iniciátor myšlenky odchytu modráčka, na Bučickém, kupodivu "nepřilévá olej do ohně". Proč? Je spokojen! Spokojen s přítomností Pavla Kverka na VVI! Následně připouští i možný neúspěch dnešního odchytu cíleného druhu. Ale kategoricky trvá na svém! Modrák tady někde určitě je! Pouze čas je naším nepřítelem!

Ornitologové se pomalu šinou kvetoucí loukou k místu, kde před časem ponechali Františka. Samotného! Co asi chytil? Co asi obsahují pytlíky? Kukačky stále ještě kukají. Mnoho očí hledí na Jelínka. Proč nenalíčil? Proč nechává techniku zahálet? Mirkova odpověď patří do kategorie "neslaných, nemastných"! Škoda, že nenatáhl na kukačky. Franta není vidět. Pravděpodobně jej zaměstnávají sítě. Najednou vyráží prudce z ráko-

ší. S úsměvem. Všichni koukají na Pavla Kverka. Bělá! Těžko odhadnout, co mu běží hlavou. Situaci zachraňuje druhý Pavel mezi námi, Žďárek. »Tak se předveď, Franta!« Bárta se směje. Od ucha k uchu. A Jelínek? Snad začíná zpytovat svědomí! Situace graduje. Je na čase se pochlubit. Franta předvádí odchyceného ptáka. Všichni slyší hlasitý oddech. Jelínkův i Kverkův! Slavík modráček to není! Franta se však stále směje a tato skutečnost zaskakuje, tak trochu, i Pavla Kverka. Neburáci. Jako by tušil, že ukazovaný pták nese nějakou zvláštní informaci. František Bárta drží v ruce samici rákosníka velkého (*Acrocephalus arundinaceus*). Kroužkovanou! S maďarským kroužkem! A Pavel Kverek se probouzí: »To je posvícení!« Upřímně se raduje z tohoto úlovku, tak jako ostatně všichni přítomní. Pták je prohlížen. Zapisuje se číslo kroužku. Kverek je opět svůj a spokojenému kroužkovateli radí: »Sekni mu hliník!« Franta přání respektuje a dává kroužkovanci na druhý stoják kroužek s nápisem: NÁRODNÍ MUZEUM PRAHA. Pták je pouštěn. Síť jsou sbaleny a ornitologické pracovní komando zahajuje návrat k výchozímu místu občůžky.

Docházíme k autům. Slavíci obecní stále koncertují. Neodchycený slavík modráček nikomu nevádí. Neboť, jak se v Čechách říká - co se nepovedlo letos, může se povést napřesrok. Někteří účastníci, právě zakončené ornitologické přehlídky BUČICE '95, totiž lokalita zaujala natolik, že uvažují s delším pobytem zde v příštím roce. Nasedáme a zahajujeme přesun na další lokalitu.

3.6.1995 - Mezizastávka na náměstí v Rožďalovicích

Tomáš Diviš a Václav Koza, dnes ve službě "pilotů expedičních vozů", nejedou přímo na "Pilák", ale zastavují na rožďalovickém náměstí. Před cukrárnou! Při kávě, zákuscích, nealku se rozbíhá diskuse na témata různá: ornitologická, ochranná, ekologická, legislativní. Možná, že blízkost Nymburka společně s nedávným prožitkem na Bučici otevírá další téma. Spisovatel Bohumil Hrabal. Vzpomíná se na jednotlivá literární díla. Jsou vzpomínány Menzelovy filmy natočené na náměty Mistrových děl. Nejdále jsou rozebírány Postřižiny. Je obdivován výkon Jaromíra Hanzlíka v roli strýce Pepína. Nastalo ticho! Všem nám běží před očima film. Film, který nenatočil Jiří Menzel. Hrabal také není zainteresován na filmu. Ani Hanzlík v něm nehraje. Přesto tam strýc Pepin vystupuje. Je obdivuhodné, jak se podařilo vstoupit jmenovaným umělcům, každému svým dílem, do osoby jednoho východočeského ornitologa ze středních Čech.

3.6.1995 - Zastávka na Pílském rybníku

Miniexpedice dorazila z Rožďalovic do blízkosti Pílského rybníku. Auta parkují řidiči za vozidlo našich kamarádů, kteří jeli z Bučického sem přímo. Bárta nás vede přímo na ideální pozorovací místo, které zde objevil již při čtvrté návštěvě. Na volný plácek v pobřežní zeleni, těsně u břehu. Pozorovatelna se nachází přímo naproti poloostrovu, s dobrým výhledem do všech koutů rybníka. Umístujeme stativový dalekohled a každý z nás zaujímá optimální pozorovací místo. Docházejí i "rychlíci": Kverek, Smolík a Urbánek. Na vodní hladině výrazně dominují poláci chocholačky. Jak vlastně jinak. Jsme přece na Kopicdlnsku! Vzpomínáme na práci doc. Černého o tomto druhu vydané ve čtyřicátých letech. Také lesmistr Staněk je citován. Spektrum

vodní zvěře na hladině doplňují poláci velcí a lisky černé. Lubor Urbánek opět podává zasvěcený výklad o zdejší avifauně. Pozorujeme několik přeletujících volavek popelavých. Pavel Kverek si bere slovo. Poděluje se s námi o získané zkušenosti a poznatky. Hned úvodem sděluje Černému: »Milane, dělám práci perfektně a na sto procent!« Oslovený ke tvrzení nic nenamítá, ani ostatní přítomní. Pavel začíná hovořit o lidech, kteří se koukají na ptáky často přes "bouchací hůl". O myslivcích. Diviš jako první registruje samce motáka pochopa, který letí nízko nad rákosím lemujícím pobřežní kontury poloostrova. Náhle zapadá prudec do porostu. Po chvíli se v prostoru rybníka objevuje pochopů více. Odhadujeme, že zde mohou hnízdit minimálně 3 páry. Veškerá optika je v pernamenci. Najednou to přichází. »Bukač, na levé straně poloostrova!«, šeptá někdo z nás. Dalekohledy rychle hledají nový cíl. Letící bukač velký (*Botaurus stellaris*) má pro ornitology pochopení a předvádí se. Zdá se, jako by let pro naše uspokojení protahoval. Zmizel z okulárů dalekohledů a tichost na punktu povolila. Kverek procitá a káže: »Rád bych ho dostal do kleští! Bylo by to pěkné kroužkování!« Zbytek společnosti zakládá hlavu a hledá Slunce. Zářící vesmírný kotouč, vysílající k Zemi již pořádně intenzivní paprsky, je na obloze zavěšen v poloze polední. Snad i popolední. Hlad přichází. Sbíráme se a zvolna odcházíme za ticha k autům.

Relativní chlad listnatého lesa osvěžuje. Po lesní pěšině jdeme rychle a zanedlouho řidiči nechávají provětrávat vnitřky vozidel. »Strakapoud!«, oznamuje akustické zjištění již osvěžený Kverek. Bárta nato ukazuje na suchý dub v blízkosti s obsazenou dutinou strakapouda velkého (*Dendrocopos major*). Pavel uznale pokyvuje hlavou nad terénním umem organizátora příštího ročníku VVT. Hradečáci brzdi smích, dutinu znají, byla jim Frantou ukázána hned po příjezdu na Pílský, a proto začínají dávat chlapci z Kněžmostu bleskově oblíbené otázky z ornitologické hantýrky, tak typické pro královéhradeckou a novokrálovéhradeckou oblast. Zkoušený neví, kdo je vršák, neví komu se říká čtyřpérák a komu šestipérák. Rozpustilí Hradečáci ustávají ve hře a kamarádovi osvětlují význam terminologických hesel: vršák = drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), čtyřpérák, šestipérák = stehlík obecný (*Carduelis carduelis*). Do hry se kupodivu zapojuje Pavel Žďárek a klade Kverkovi otázku: »Kdo je "hajzl", Pepine?« Pavel Kverek oněměl. Je zmaten otázkou i oslovením. Až po drahé chvíli začíná odpovídat: »Pavle, prosím Tě, neříkej mi tak! Mně se to pranic nelíbí! Raději bych snad i slyšel na ČERVENÁKA, když už je zaběhlý ŽEHUNÁK!« A ze slušnosti se pak zeptá: »Kdo je "hajzl", Pavle?« »Opravdu nevíš? Střízlík, přece!«, odpovídá Žďárek. Kverek zakrouží hlavou a jen jukne: »Proč, prosím Tě!« A Pavel Žďárek odpovídá víceméně otázkou: »Kolikrát Ti uletěl? Mokrát! Není to tedy hajzl?« Zmožený a upocený Pavel Kverek špitne: »Je, máš pravdu!«

Extemporní dialog Pavlů skončil. Bez velkých řečí nasedáme do aut a odjíždíme na další lokalitu. Do Budčevsi, na rybník Kojetín. Při cestě plánujeme zastávku v Libáni. Na oběd.

3.6.1995 - Zastávka na rybníku Kojetín

V Budčevsi zatáčíme vlevo a směřujeme do polí. Černý po-

jednou z pozorovacího postu navigátora vozu stroje oznamuje: »Tak jsou tady!« Tomáš Diviš od volantu na to: »Hele, »prták!« Myslí strnady luční (*Miliaria calandra*). Parkujeme na začátku travnaté plochy polního letiště. Po chvíli pilného optického »šmírování« porostů náhonů je rozhodnuto. Na strnady natáhneme, »kor, když jsou klacky k mání«. Mezitím letiště boduje. Posloužilo k dosednutí »velkého ptáka«. Letištní plochu využil k přistání pilot větroně, když ztratil termiku. Japonka je v rychlosti natažena a závodčí Bárta zavádí kolegy k ostrůvku stromové zeleně ve zdejší krajině. Míříme k menšímu polnímu rybníčku, tvarem připomínajícímu sférický trojúhelník, z výšky hleděno, jehož ještě stále tušená vodní plocha je oživována výraznou zvukovou kulisou masy létajících racků chechtavých nad hnízdní kolonií. Pachtíme se k rybníku, dle informací předchozích návštěvníků, ke skvostu z rybníků letošního Kopidlenska. K vodní ploše významné v době ptačích tahů - SMOLÍK, Z., 1995: Ptačí svět kolem Kopidlna. Muzejní noviny OMAg. Jičín. Vyškřábali jsme se na rybníční hráz. Již první letmý pohled na hladinu potvrzuje »jásot« kolegů nad lokalitou. Volná voda před stavidlem hostí snad 30, možná i 40 exemplářů potápky černokrké s mláďaty. S jedním, se dvěma. A na pokraji orobincového porostu s mohutnými trsy skřípince se projíždějí rodinky lysky černé a potápky malé. Registrujeme poláky chocholačky, poláky velké. V síti pak v poklidu sedící kačery kopřivky obecné (*Anas strepera*) a čírky modré (*Anas querquedula*). I kačer březnačky se nám předvede. Kol rybníka se promenáduje moták pochop. A nad tímto pohádkovým »stříbrným okem« v krajině pak stovky a stovky, odhad ornitologů se ustálil na cifře cca 2000 kusů, létajících a »smějících« se racků. Franta se vrací k síti. Na letišti. Žďárek, Diviš, Fejfar, Černý odrážejí obejít rybník kolíčkem. Opouštějí hlavní hráz a po několika metrech chůze podél obtokového kanálu »vyšlapují« koroptev polní (*Perdix perdix*). První! První spatřenou v průběhu letošního VVT. Po chvíli docházíme do přítokové části rybníku. Chytáme do uší hlasové projevy moudivláčka lužního a intenzivně hledáme na okolních stromech zavěšené hnízdo. Bezvýsledně. Najednou zvlétne ze stromové partie lemující rybník dravec. Pozorovatelé jednohlasně vyrážejí z hrdel: luňák červený (*Milvus milvus*). Tak, a povedlo se! Tak i my, zaznamenáme v této oblasti, v hnízdním období, výskyt tohoto překrásného dravce. Tak, jako před cca 55 roky STANĚK a v průběhu prvního československého mapování hnízdního rozšíření ptáků URBÁNEK. S potěšením držíme po dlouhou dobu dalekohledy u očí. Sledujeme, jak snadno získává dravec termiku. Pozorujeme jemné atakování ze strany káně lesní (*Buteo buteo*) i prudké útoky racků. Luňák stoupá stále výš a výš, až se nám ztrácí z dohledu. Uvolňujeme namožené krční svaly a přitom spatřujeme skupinu našich přátel přicházejících polem od zaparkovaného auta, u hlavní silnice, k rybníku. Setkáváme se. Dlouho jsme se neviděli. Lubor Urbánek dostává ihned otázku, zda viděl luňáka? Neviděl. Ani Kverek, Smolík, Jelínek. Pavel ožívá a konstatuje: »To nemá chybu!« To na adresu našeho pozorování luňáka červeného. Hned nato nám důvěrně oznamuje: »Dnes pracuji pro firmu! Pro firmu URBÁNEK a JELÍNEK.« Dříve přijetá skupina ornitologů nechápavě civí. Oč tady jde? Kverek upřesňuje. Firma bude kroužkovat mladé racky. Po pěšině ve vysokých kopřivách docházíme na hráz a Kverek zaujímá pozici pozorovatele na šachtě stavidla. Glosuje ptačí společenstvo na hladině. Mezitím »majitelé« kroužkovatelské firmy naskakují do

vysokých gumáků a odcházejí do východního cípu rybníka, kde hodlají »sbírat« racíí potomstvo. Pavel stále sedí na šachtě. Zdá se, že z práce pro cizí firmu nic nebude. Ale dílčí informace o postupu dua kroužkovatelů podává okamžitě. Po chvíli se pak objevují i ostatní v zorném úhlu pohledu. Lubor s Mirkem v rybníku přímo »baletí«. Okroužkovaných racků jistě přibývá. Žďárek, Diviš, Fejfar, Černý dávají sbohem a zahajují přesun za Bárto. Jak tak jdou, podél odtokového kanálu, tak náhle Žďárek a Černý zastaví svůj pohyb, pozorně poslouchají a současně ukazují stejným směrem do obilního lánu, kde zaslechli hlasový projev kohoutka křepelky polní (*Coturnix coturnix*). I křepelka je zde!

3.6.1995 - Líčení na »prtáky« u Budčevsi

Na letišti dorazilo i druhé auto Hradečáků. Koza, Dohnal, Mareček. Na odchytném místě byla postavena další soustava nárazových sítí. Nad letištní plochou se třepotá několik poštolek obecných (*Falco tinnunculus*). Nad okolními poli se motá samec pochopa. Z natažených sítí byl postupně vyproštěn strnad obecný (*Emberiza citrinella*), rákosník zpěvný, rákosník proužkovaný a skřivan polní (*Alauda arvensis*). Strnadi luční se také pohybují u sítí. Z porostu za hranicí letištní plochy se ozvala křepelka. Miloš Mareček neváhá. Okamžitě zaujímá polohu. Začíná vábit. Aplikuje zkušenosti získané vloni na Českomoravské vysočině. »Prtáci« se předvádějí. Stále více se osmělují. Kéž by se některý spletl a »spadl« do japonky! Mareček svojí činností donutil křepeláka ke vzletu z travnatého porostu a ke krátkému přeletu na opačný konec zaplevelené louky. Pohled na letícího ptáka přítomné ornitology potěšil. Diviš dává rozkaz k nasednutí do auta. Chystá se odjet. Má hlad! Jako vždy! Osádka druhého vozu zůstává dále na místě a bude čekat na odchycení alespoň jednoho strnada lučního.

3.6.1995 - Kopidlno - Kverek + Jelínek versus cvrčilka zelená

Většina skupinek ornitologů dojela na základnu v Kopidlně. Někdo zahání hlad. Někdo odpočívá v poloze ležmo. Tvoří se debatní skupinky. A samec cvrčilky zelené, v terénu těsně nad ubytovnou, cvrčí a cvrčí. Přítomní stále čekají. Netrpělivě vyčkávají nástup aktérů odchyty »svrčička«. Odchyty avizovaného již dvakrát v dosavadním průběhu VVT. Odchyty na čas! Čekající se dočkávají v 17.10 hod. Pavel Kverek a Mirek Jelínek zahajují akci. Natahují »japonku« a připravují zvukovou aparaturu, pro přehrávání magnetofonové nahrávky s hlasovými projevy cvrčilky. Pavel opět pracuje pro cizí firmu. Nyní pro firmu JELÍNEK. Má totiž vybité baterky v »magnetáku«. Čas běží. Hodinky jsou sledovány bedlivě. Mnohé oči míří k odchytnému místu. Kverek čaruje v blízkosti sítí, i s klackem v ruce. Náhle dochází na odchytném místě k něčemu zvláštnímu, kroužkovatelům však důvěrně známé situaci. Vypukl »šrumec« u sítě. Že by? Firma JELÍNEK stahuje síť. Balí i aparaturu. »Chytačí« scházejí svázkem dolů k divákům. Docházejí v 17.33 hod a hlásí ukončení akce. Kverkova polosevěřená dlaň levé ruky skrývá úlovek odchyty. Samec cvrčilky zelené, který byl odchycen dokonce 7 minut před limitem. »Cumilové« velice pokorně gratulují. Vnitřně jsou však spokojeni s představením, které duo Kverek + Jelínek sehraó. Kdo umí, ten umí!

3.6.1995 - Kopidlno - zámecký park

Zámecký park účastníkům VVT učaroval. Hradečáci, využívají otevřené doby parku k další návštěvě. Hned zkraje zavádíme novice Diviše na hráz Zámeckého rybníka. Po zběžné kontrole dna, kde druhové zastoupení ptačí obsádky nedoznalo změn a sirotčí kachní vývodky stále brázdí po "hladině", vyřážíme zkoumat stromy a keře. Na registraci ptáků samozřejmě nezapomínáme. I na "bafuňáření". Hovor se stáčí na přípravu dalšího ročníku víkendového výzkumného tábora. Tentokrát v roce 1997. Vracíme se k námětu, který nadhodil vloni Tom Diviš na Javořích horách. Tehdy navrhl uspořádat další VVT v "kraji". V oblasti, kterou nazývá DOLNÍ POMETUJÍ. Diviš nabídku opakuje a dodává: »Tábor zorganizují, ubytování zajistím! Budem chodit pěšky, jezdit na z domů přivezených kolech, spát ve stanech!« Souhlasně přikyvujeme. O návrhu bylo v pobočkových kuloárech mluveno povícekráte a rozhodnuto. Je to jasné. Na jaře 1997 pojedem za Divíšem.

3.6.1995 - Ornitologické jednání v KINĚ - 4. díl

Do KINA vcházíme v době, kdy ostatní účastníci letošního VVT již hodují. Srdečně se pozdravujeme s manžely Lubasovými, Irenou a Mirkem, ze Železného Brodu. Mírek ihned předává jednatelem VCP ČSO na kousku papíru přehled pozorovaných ptáků na navštívených lokalitách v průběhu dnešního dne. Černý jásá. Má počinek do oficiálního materiálu, do Zprávy o výsledcích terénní činnosti členů Východočeské pobočky České společnosti ornitologické konané v rámci víkendového výzkumného tábora, který byl uspořádán ve hnízdním období sezóny 1995, který bude předán Okresnímu úřadu v Jičíně a Rybářství a.s. Chlumec nad Cidlinou. V Lubasových poznámkách z Pilského ryb. nachází nové druhy: čáp černý (*Ciconia nigra*) - 3 ex. najednou, včelojed lesní (*Pernis apivorus*), krkavec velký (*Corvus corax*), ...

Po nasycení Hradečáků žádá výkonný předseda VCP ČSO přítomné o klid. Nastává ticho. V důstojném předsednickém postoji děkuje Pavel Žďárek všem za aktivní práci na VVT. Dále představuje rekordmana z řad účastníků, co se týče nejdělsí spojnice, tzn. vzdušné čáry, mezi místem trvalého bydliště a Kopidlnem. Karla Tomeše z České Třebové, který zvítězil výkonem 98 km. Druhé místo obsadil Lubor Urbánek z Litomyšle s 92 km. Brambořovou medaili získal Ivan Kunstmüller z bramborářského Havlíčkova Brodu, kterému bylo na mapě naměřeno 85 km. Předseda označuje letošní víkendový výzkumný tábor za úspěšný a stmelovací. Vyslovuje přesvědčení, že se všichni setkáme za rok v Železných horách. S úklonou slavnostně prohlašuje 2. VVT VCP ČSO za ukončený.

Po projevu předsedy započaté rozhovory dále pokračují. Ke Hradečákům si přisedá Pavel Kverek. Má něco na srdci. Zjevně. Černý neváhá a vybízí: »Pavle, co je? Mluv!« Neobvykle vážný Pavel po chvíli pronáší: »Milane, ten modrák by mohl hnízdit na Kojetíně!«

Mlčíme. Pavel putuje pohledem od jednoho Hradečáka k druhému. Potichu. Náhle se rozesměje. A hned pálí otázku: »Chlapci, kde bude náš víkendový výzkumný tábor v roce 1998?«

Odpověď dostává okamžitě: »Ve Vraních horách!« Kverek se rozchechtává a praví: »To beru! Umíte!« Přesto se jednatele táže: »Milane, kde bude opravdu VVT 1998?« Ten pouze potvrzuje předchozí skupinový výrok: »Ve Vraních horách! Pavle, pojed s námi za rok na Krtince a dozvíš se víc!« A u stolů se mluví a mluví, povídá a povídá.

4.6.1995 - cesta k domovům

V nedělním dopoledni se účastníci 2. VVT VCP ČSO rozjíždějí po skupinkách domů. Většinou ne přímo. Ornitologové využívají přítomnosti v tomto cípu východočeského regionu k návštěvám dalších lokalit při trase. "Žlutý ďábel" po projetí Městce Králové zamířil k Novému Bydžovu. Milan Černý jede ukázat kolegům kraj, který bude společně navštíven za cca čtrnáct dní při sčítání labutě velké na území okresu Hradec Králové. Verbální komentář zahajuje při průjezdu kolem kapličky u obce Strihov, kde jsou konány vyhlášené okurkové poutě. Dostává okamžitě napomenutí. O máčákách s ohledem na roční a denní dobu raději nemluvit. Diskusi o speciálně upravovaných bachratých plodnicích, procházejících v průběhu zrání kvasným procesem, končíme až za Skochovicemi. Na dohled máme ryb. Říha, patřící již do rybníční soustavy POCIDLINÍ.

K ryb. Říha nezajíždíme. Černý chce sebe i kamarády ušetřit tristiho pohledu. Rybník byl totiž před několika málo roky přeměněn ve vanu. Zmizely dva ostrovy, mělké zátoky, rákosiny, vzrostlá zeleň. Nebe nad rybníkem je prázdné. Nepozorujeme racky. Ani pochopy. Rybník ztichl. Černý si ulevuje: »Tak sem již jezdit nebudu. Škoda! Nebudu vyšlapávat bekasiny otavní (*Gallinago gallinago*). Nebudu sledovat bahňáky v lužecké zátocce. Ne navštívím kolonii racků chechtavých při realizaci jednoho bláznivého projektu. Škoda!« Pohledem na vlkovský kostelík na nedařlém návrší se loučí s rodným krajem. Zvyšuje rychlost automobilu a míříme do Lužce nad Cidlinou.

Za vesnicí šofér zpomaluje a ukazuje do míst, kde předpokládá výskyt strnadů lučních. Žďárek po chvílce registruje hlasy a posléze provádíme vizuální kontrolu. Po pár kilometrech jízdy pak pozorujeme na loužích před Nepochy min. 6 párů čejek chocholatých. Humor se vrátil do kabiny vozu. Rychle nabíráme směr Hradec Králové. Spěcháme, abychom mohli odpoledne vyrazit znovu za ptáky.

Ornitologie je opravdu zajímavá!

A na samý závěr 2. VVT VCP ČSO

Dne 5.6.1995 získal pisatel tohoto příspěvku telefonicky následující terénní pozorování, jehož atraktivnost a zajímavost netřeba mnohoslovně komentovat:

Moták lužní (*Circus pygargus*) - 4.6.1995 - 1 ex., Staré Místo [JC], přeletěl přes silnici Kopidlno-Jičín, asi 1 km před obcí, tzn. cca 8 km vzdušnou čarou od Kopidlna. T. Diviš.

Milan Černý